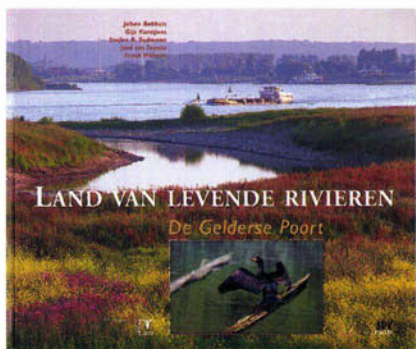


B O E K B E S P R E K I N G E N

LAND VAN LEVENDE RIVIEREN
DE GELDERSE POORT

BEKHUIS, J., et al., 2002. Stichting KNNV Uitgeverij, Utrecht i.s.m. Stichting Ark, Beek-Ubbbergen. 250 pagina's, rijk geïllustreerd. ISBN 90 5011 150 5. Het boek is verkrijgbaar bij de KNNV in Utrecht (tel. 030-23 335 44, of te bestellen door € 27,- (€ 24,50 leden KNNV/NHGL) + € 3,50 verzendkosten over te maken op giro 13028 van de KNNV Uitgeverij te Utrecht o.v.v. titel en bestelnummer "D56". Ook verkrijgbaar in de boekhandel.



Over natuurontwikkelingsgebieden wordt heel wat afgeschreven. Alweer een boek over dit ontwerp zult u denken. Ja, maar dit boek kiest bewust voor een ruimere opzet, want er valt veel meer te vertellen over een gebied als je zijn geschiedenis onder de loep neemt. De mooie kaft nodigt de lezer uit tot een verkenningstocht en geeft al een indicatie wat voor een rijkdom zich in het boek zal onthullen. Ik kan niets anders zeggen, dat ik bij het lezen van de ene verbazing in de andere viel. De werkelijk schitterende foto's, duidelijke kaartjes en schema's illustreren de vele verhalen van het levende rivierengebied. In de tekst, waarin zoveel mogelijk het vakjargon is vermeden, maakt de lezer kennis met de vele facetten van de natuur, geologie en historie van de Gelderse poort.

Het boek is opgedeeld in drie soorten teksten. De geschiedenis van oernatuur tot de huidige fase van natuurontwikkeling loopt als een rode draad door het boek. Hiernaast wordt uitgebreid stil gestaan bij de vele facetten van het gebied. Als derde bevat het boek ook nog intermezzo's die een bepaald onderwerp bij de kop nemen.

Ik licht er een aantal hoofdstukken uit. In hoofdstuk twee wordt uitvoerig stilgestaan bij wat allemaal is misgegaan in het gebied, bijvoorbeeld het verdwijnen van de oibossen in het rivierdal. In het volgende hoofdstuk wordt de omwenteling van de laatste dertig jaar bij de kop gevat. Daarin passeert veel de revu: van veranderde mentaliteit in denken ten opzichte van de natuur tot het moderne begrip ecologische netwerken. In hoofdstuk 4 begeven de auteurs zich, onder de titel "veranderend landschap", even over de grens en bekijken daar boeiende vergelijkbare gebieden. Hoofdstuk 5 maakt duidelijk hoeveel verschillende gebieden onder de noemer Gelderse Poort

vallen. In het voorlaatste hoofdstuk staat de internationale betekenis centraal. Tenslotte besluit het boek met toekomstige projecten.

Ik noemde al de intermezzo's. Dit zijn beknopte teksten over een bepaald onderwerp die uitgelicht worden door een anders gekleurde achtergrond. De onderwerpen ervan zijn zeer gevarieerd. Eén van deze intermezzo's gaat bijvoorbeeld over de herkomst van de stenen langs de rivier. Zoiets schreeuwt natuurlijk om voorbeelden en die worden dan ook, op een mooie wijze op de rechterpagina, voldoende verstrekt. Een ander intermezzo gaat in op het verschijnsel kwel en weer een ander behandelt de geschiedenis van de riviervisserij in het gebied. Ook soorten, zoals Buidelmees, Ooievaar en Rugstreeppad, komen in deze stukjes aan bod.

Afsluitend kan ik zeggen dat ik dit boek waarin werkelijk alles aanbod komt, geboeid heb gelezen. Maar zodra ik dit zeg, weet ik tegelijkertijd dat er nog veel meer over het gebied te vertellen valt. Het boek is dan ook een ware uitnodiging om de Gelderse Poort eens te bezoeken.

Roel Steverink

ATLAS VAN DE NEDERLANDSE
BROEDVOGELS

VERSPREIDING, AANTALLEN, VERANDERING
NEDERLANDSE FAUNA 5

SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, 2002. Stichting KNNV Uitgeverij, Utrecht/Naturalis, EIS-Nederland, Leiden. 584 pagina's, kleurenillustraties. ISBN: 90 5011 161 0. Het boek is verkrijgbaar bij de KNNV in Utrecht (tel. 030-23 335 44). Prijs: € 62,50,- (€ 55,00 leden KNNV/NHGL/SOVON). Ook verkrijgbaar in de boekhandel.

Van 1973 tot en met 1977 werd een eerste landelijke broedvogelinventarisatie doorgevoerd. Dat leidde in 1979 tot de publicatie van een eerste broedvogelatlas voor geheel Nederland. Vijfentwintig jaar later werd de gehele onderneming overgedaan: een nieuwe momentopname verricht in 1998, 1999 en 2000 geeft aanleiding tot het hierboven genoemd boek. Het is van belang te letten op de subtitel "verspreiding en aantallen", wat nogal vanzelfsprekend lijkt, maar ook "verandering". De auteurs en redacteurs hadden kunnen volstaan met het geven van de actuele verspreiding en aantallen. Ze zijn veel verder gegaan en geven per soort, op de nieuwe soorten na, een grondige vergelijking van de status als broedvogel midden jaren zeventig versus eind twintigste eeuw. Een synthese met bespreking van deze vergelijkingen is ook nog apart opgenomen. Het biedt een schat aan degelijke onderbouwde informatie om de verschillen in voorkomen die elke vogelaar uit de eigen situatie kon vaststellen, in een breder verband te appreciëren.

Naast een vlot leesbare tekst geniet de lezer per soort van twee tot vier verspreidingskaarten voor heel Nederland. Er ontbreken nooit: (1) een



broedzekerheidskaart en (2) een kaart die de veranderingen toont die bij elke soort zijn vastgesteld. Verder vindt men nog één of twee van de volgende kaarten: (3) schatting van het aantal paren, (4) kolonies, met het aantal paren en (5) relatieve dichtheid.

In het tijdvak 1998-2000 werden 236 vogelsoorten broedend in Nederland aangetroffen. Tenminste 29 daarvan zijn exoten. In totaal broedden tussen 9,8 en 13,4 miljoen vogelparen in Nederland, waarvan er 44.000 tot 71.000 tot de exoten behoren. In vergelijking met de situatie midden jaren 1970 is het aantal waarschijnlijke of zekere broedvogelsoorten met 33 toegenomen. Veelal zijn dit exoten die toen nog ontbraken of die geen aandacht kregen. Enkele soorten die verdwenen of op het punt staan te verdwijnen zijn onder meer Klapekster, Ortolaan, Woudaapje, Korhoen en Duinpieper. Destijds algemene soorten gingen fors achteruit, waaronder Patrijs, Zomertortel, Huiszwaluw en Veldleeuwerik. Nieuwe Nederlandse broedvogelsoorten zijn dan weer Roodhalsfuut, Kleine zilverreiger, Grote zilverreiger, Brandgans, Grote mantelmeeuw, Oehoe en Roodmus. Soorten die over de beschouwde 25 jaren sterk in aantal noemen zijn Grauwe gans, Aalscholver, Lepelaar, Grote bonte specht, Blauwborst en Appelvink.

Het boek is fraai geïllustreerd, met één vignet per soort, met foto's van de gekende vogelmileu's, met goed becommentarieerde soortsportretten, met foto's die het bewijs leveren van het geslaagd broeden van enkele nieuwe soorten (Oehoe, Kraanvogel). Eenmaal is ook het beeld van een kolonie gegeven: een heel indringende luchtfoto van een groep nesten van Grote Zilverreiger aan de rand van een Lepelaarskolonie!

Dit wetenschappelijk boek komt niet zonder inleidende hoofdstukken, één grote en talrijke kleine Engelse samenvattingen, een uitgebreide verklarende woordenlijst, 23 bladzijden literatuurlijst, bijlagen die het gebodene nog eens samenvatten,

dat wel een verantwoording bieden voor enkele van de talrijke keuzes die bij het samenstellen van dit werk nodig waren. Zeer gelukkig is de opname van de bijlagen 3, 4, 5 en 6, waarin de gevolgde (mathematische) werkwijze haarfijn uit de doeken gedaan wordt. Zonder de opname hiervan zou de houdbaarheidsdatum van dit werk lang niet zo ver

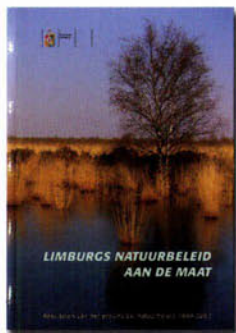
in de toekomst reiken als nu het geval is. Een ieder wie – voor de hobby dan wel als specialist – dit werk zal aanschaffen, mag gerust zijn dat voor het gevraagde geld een zeer hoge kwaliteit aan informatie geboden wordt. Het mag een detail lijken, maar de los toegevoegde, stevig gelamineerde bladwijzer is niet alleen bijzonder

handig, het mag ook revelerend zijn voor de zorg die is besteed aan het eindproduct. Totaal geen detail is de 13 bladzijden lange lijst met medewerkers aan deze grote onderneming.

Joël Burny

R E C E N T V E R S C H E N E N

PROVINCIE LIMBURG, 2003. Limburgs natuurbeleid aan de maat. Resultaten van het provinciaal natuurbeleid 1999-2002. 76 pp., Samenstelling Buro Hemmen/Bureau Natuurbalans; redactie provincie Limburg, Maastricht. Exemplaren zijn te bestellen bij de bibliotheek van de provincie Limburg (tel. 043-389 7382) voor de prijs van € 5,75 (excl. portokosten). Het boek ligt ook ter inzage in de bibliotheek van het Natuurhistorisch Museum Maastricht.



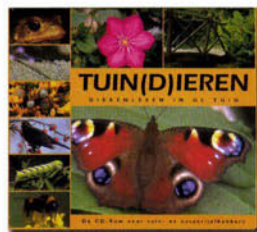
De provincie Limburg heeft een boekwerkje uitgebracht met daarin de resultaten van het provinciaal natuurbeleid van de afgelopen vier jaar (1999-2002). Het geeft een overzicht van de behaalde resultaten op het gebied van natuurbescherming en natuurherstel. In het

boekje worden eerst het Limburgse natuurbeleid en de beleidsvoornemens voor de periode 1999-2002 uiteengezet. Vervolgens wordt ingegaan op de realisatie van de benodigde randvoorwaarden voor de natuur op het gebied van milieu en water. In de hoofdstukken daarna wordt per doelstelling geëvalueerd wat gerealiseerd is. Achtereenvolgens komen de realisatie van de Provinciale Ecologische Structuur (PES), de bescherming van bedreigde dieren en plantsoorten, natuur in agrarische en stedelijke gebieden, de resultaten van het provinciale broedvogel- en vegetatiemonitoringsnetwerk en het draagvlak voor natuurbeleid aan de orde. Het boekwerkje sluit af met algemene conclusie ten aanzien van de doelstellingen van het provinciaal natuurbeleid. Er blijkt veel voortgang geboekt, maar in de toekomst moet krachtig verder gegaan worden op de ingeslagen weg om de doelstellingen te behalen.

Bos, F.G., 2002. Tuin(d)ieren, de cd-rom voor tuin- en natuurliefhebbers. Cd-rom Windows versie. De Vlinderstichting, Wageningen. Te bestellen voor € 19,50 (incl. verzendkosten) bij de Vlinderstichting in Wageningen (e-mail: info@vlinderstichting.nl, tel. 0317-467346).

De cd-rom bevat informatie over het dier- en natuurvriendelijker maken van uw tuin of vijver. Van

deze nieuwe versie is de inhoud verbeterd en de plantenlijst uitgebreid. De cd-rom draait op Microsoft internet Explorer en installeert automatisch de juiste versie. Na het installeren en openen komt u in het hoofdmenu.



Hier kunt u kiezen tussen verschillende menu's, waarvan de menu's *Dieren* en *Tuinieren* het belangrijkste zijn. Het eerste bevat informatie over de dieren die u in uw tuin kunt aantreffen. De 300 meest algemene of karakteristieke soorten zijn opgenomen. Over elke soort wordt achtergrondinformatie gegeven en van vogels, krekels en sprinkhanen kunt u de geluiden beluisteren. Een determinatieoptie leidt u naar een juiste soort. Het menu *Tuinieren* bevat onder andere een uitgebreide plantenlijst. In totaal zijn 437 planten opgenomen die een functie hebben voor dieren in de tuin. Een groot aantal tips geven een idee hoe diersoorten geholpen kunnen worden. Het hoofdmenu bevat ook een kalender. Deze springt automatisch op de juiste maand en geeft aan welke dieren u dan kunt verwachten en welke seizoengebonden werkzaamheden belangrijk zijn. In het *Tuindagboek* kunt u uw waarnemingen en andere zaken van uw tuin bijhouden. Verder bevat de cd-rom verwijzingen naar nuttige (internet)adressen en literatuur. Met een eenvoudige kennis- en herkenningssquiz kunt u uw kennis peilen.

MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP, afdeling Natuur Limburg, 1999 - 2003. AMINAL-dossier nr. 3-8. Circa 10 pp per uitgave. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Milieu-, Natuur, Land- en Waterbeheer (AMINAL), Afdeling Natuur Limburg, Hasselt. U kunt de brochures gratis en schriftelijk aanvragen (zolang de voorraad strekt) bij AMINAL, afdeling Natuur Limburg, Gouverneur Roppesingel 25, 3500 Hasselt (email: natuur.lim@lin.vlaanderen.be). De brochures zijn ook in te zien in de bibliotheek van het Natuurhistorisch Museum Maastricht.

In de afgelopen vier jaar wordt door AMINAL met enige regelmaat technisch-wetenschappelijke publicaties samengesteld en uitgegeven. De publicaties hebben de vorm van een brochure en bevatten elk een weergave van een studie uitgevoerd in



opdracht van AMINAL. Nummer 3 in de lijst beschrijft een studie uitgevoerd naar de recreatieve ontsluiting van de Hoge Kempen. In het kader van de mogelijke oprichting van Nationaal Park de Hoge Kempen aan de oostkant van het plateau, werd de draagkracht van de natuurwaarden voor natuurgerichte recreatie onderzocht. Tevens word ingegaan op de mogelijkheden voor de oprichting van een nationaal park. Nummer 4 gaat in op een studie naar fauna-elementen in de wegbermen langs de E314 (traject Zonhoven-Maasmechelen),



onder het motto "de weg versnipperd, verbindt de berm". Er wordt ingegaan op spinnen, loopkevers, dagvlinders, amfibieën en reptielen. Nummer 5 geeft informatie over een evaluatie van het actuele heidebeheer op de intrinsieke kwaliteiten voor de fauna. Hieruit blijkt dat de fauna bij uitstek gebaat is bij een mozaiekstructuur volgens het principe "voor elk wat wils". Nummer 6 gaat in op de toegankelijkheid van het Vlaams natuurreservaat De Oudsberg in relatie tot de behoeften van de gebruikers. Nummer 7 beschrijft ook een uitwerking van een toegankelijkheidsplan, maar gaat nu in op het natuurreservaat Housterenberg-Pinnekeswijer. Nummer 8, voorlopig het laatste nummer uit de reeks, gaat in op een studie naar de opbouw van een duurzame populatie van de Nachtzwaluw. Met een aantal gouden regels wordt geschetst waarmee rekening moet worden gehouden om de Nachtzwaluw te behouden.

Wie zijn rapport, boek, etc. opgenomen wil zien in deze rubriek, kan een literatuurverwijzing met een korte inhoudsbeschrijving en de bestelwijze opsturen naar de redactie o.v.v. "recent verschenen". Onvolledige opgaven worden niet opgenomen. De publicaties moeten betrekking hebben op voor Limburg relevante onderwerpen.

Guido Verschoor